

ÉLELMISZERLÁNC-BIZTONSÁG A MEZŐGAZDASÁGBAN

- Az élelmiszerláncnak része minden, amely közvetlen vagy akár közvetett hatással van az élelmiszer előállítására, szállítására és forgalmazására.
- Az élelmiszerlánc biztonságát elsősorban az ember egészségnek védelme szempontjából fontos garantálni.
- Az élelmiszerlánc biztonságának része a takarmánybiztonság, az állatgyógyászati készítmények és a növényvédő szerek minőségének biztosítása is.
- A takarmánybiztonsági riasztások száma mind európai, mind magyar szinten évről évre nő.
- Az állatgyógyászati készítmények minőségének védelme érdekében az Interpol évente egyre több ország bevonásával szervez akciókat, amelyek eredményeképpen mind nagyobb számban tesznek elérhetlenné hamisított vagy illegális terméket kínáló weboldalakot.
- A hamisított vagy engedély nélkül forgalmazott növényvédő szerek ellen az Europol szervez évente akciókat, a lefoglalt áruk mennyisége folyamatosan nő.

Jelen Infojegyzet az Egyes élelmiszerjogot érintő törvények módosításáról szóló [T/10097.](#) számú törvényjavaslatához készült, azzal a céllal, hogy áttekinthesse a takarmányok, állatgyógyászati készítmények és növényvédő szerek piacán előforduló visszaéléseket és az ellenük irányuló hatósági fellépés lehetőségeit.

A 21. század elején a korábbinál átfogóbb szemlélet nyert teret az élelmiszerbiztonság területén, s már a teljes *élelmiszerlánc* biztonságának követelménye jelent meg alapvető elvárásként.

Korábban elegendő volt az élelmiszerek előállításának, szállításának és forgalmazásának folyamata során garantálni, hogy az élelmiszer nem károsítja a fogyasztó egészségét, azaz biztonságosan és kockázat nélkül fogyasztható. Manapság azonban a garanciának ki kell terjednie minden olyan folyamatra, amelynek közvetlenül vagy akár csak közvetetten is köze van az élelmiszer előállításához, azaz az élelmiszerlánc minden egyes szemére.

Garantálni szükséges így azt is, hogy az élelmiszer alapanyagául szolgáló növény termesztése, a termőföld kezelése, illetve állati eredetű élelmiszer esetén az állat tartásának körülményei, a takarmány előállítása során szem előtt tartották a fogyasztó egészségének védelmét.

Az élelmiszerlánc biztonságának része tehát a **takarmánybiztonság** is csakúgy, mint az **állatgyógyászati készítmények** és a **növényvédő szerek minőségének biztosítása**.

A TAKARMÁNYBIZTONSÁG

Takarmány alatt minden olyan anyagot vagy terméket értünk, amelyet állatok etetésére használnak. A takarmányok termesztése, előállítása során fontos szempont egyfelől, hogy azok ne jelentsenek veszélyt sem az állatok, sem az állati terméket elfogyasztó emberek egészségére, másfelől kedvező hatást gyakoroljanak a takarmányt elfogyasztó állatokból készült élelmiszerek minőségére.

A takarmányhigiéncia követelményeinek meghatározásáról szóló [183/2005/EK](#) európai uniós rendelet előírja a takarmányiparban tevékenykedő vállalkozások számára, hogy a takarmánylánc minden szakaszában, a termeléstől a forgalomba hozatalig milyen higiéniai követelményeket kell betartani.

Az élelmiszerekhez hasonlóan a takarmányok esetében is úgy garantálható mindez, ha a láncban részt vevő termelők, gyártók és forgalmazók nyomon követhetővé teszik a termék útját, emellett jelzik egymásnak, ha valamely termék nem felel meg az előírásoknak.

Az információáramlás európai szinten intézményesen is biztosított az 1979-ben felállított élelmiszer- és takarmánybiztonsági riasztási rendszer (Rapid Alarm System for Food and Feed, [RASFF](#)) révén. A rendszernek az Európai Unió tagállamain kívül az Egyesült Királyság, Izland, Liechtenstein, Norvégia és Svájc is a tagja.

A RASFF-rendszerben részt vevő nemzeti hatóságok 2019-ben 54 esetben adtak le riasztást takarmánnyal kapcsolatban: ezek az érintett hatóságok azonnali intézkedését igényelték. További 108 esetben az országhatáron kellett visszafordítani valamely takarmány szállítmányt. 160 esetben pedig elegendő volt értesíteni a tagországok társhatóságait valamely kockázatról, amely azonban nem igényelt azonnali intézkedést. A takarmánybiztonsági riasztások száma évről évre egyre emelkedik.

Magyarországon a [Nébih](#) (Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal) illetékes takarmánybiztonsági ügyekben. 2019-ben Magyarország 10 alkalommal szerepelt érintettként takarmányt érintő riasztásban, mindannyiszor más ország adta le a riasztást. A riasztásban érintett termék egyetlen esetben származott Magyarországról, ekkor a takarmánykeverékben előforduló túlzottan magas (a megengedett 50 mg/kg-nál több) parlagfű-tartalom adott okot a riasztás elrendelésére. A többi esetben valamely,

Magyarországon is forgalmazott takarmányfajta esetében kellett elrendelni a riasztást.

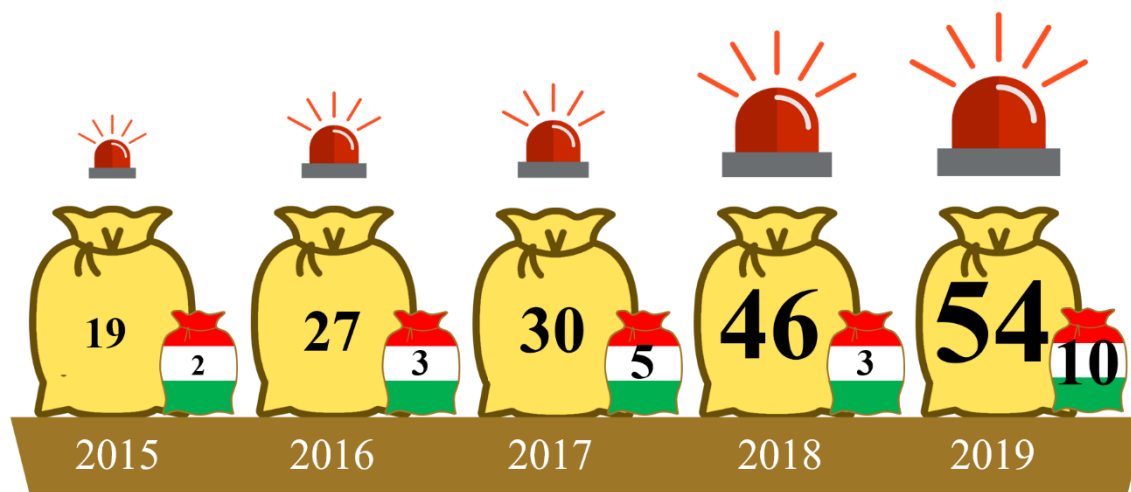
Az európai adatokhoz hasonlóan a Magyarországot érintő riasztások száma is nőtt 2019-ben az előző évekhez képest, a korábbi években évente 2-5 riasztás fordult elő.

Magyarországon egyébként évente mintegy 3 és fél millió tonna takarmánykeveréket állítanak elő a haszonállatok számára, ezzel az ország az Európai Unió tagországok között a középmezőnyben foglal helyet, a térség országai közül azonban a legjelentősebb takarmánygyártó. Az Európai Unióhoz 2004-ben, illetve azóta csatlakozott országok közül csak Lengyelország előzi meg. A takarmányipar Magyarországon 2018-ban 270 milliárd forint árbevételt ért el, s az országban üzemelő 330 takarmánygyár az európai össztermelés több mint 2 százalékát állította elő.

ÁLLATGYÓGYÁSZATI KÉSZÍTMÉNYEK MINŐSÉGÉNEK VÉDELME

Az ismeretlen forrásból származó vagy illegálisan forgalmazott állatgyógyászati készítmények jelentős kockázatot jelentenek, mivel állategészségügyi hatásai ismeretlenek, s ezzel az élelmiszerlánc végén található fogyasztó számára is veszélyt jelenthetnek.

Európai és magyar takarmánybiztonsági riasztások száma

Forrás: [Infoszolg/RASFF](#)

E kockázatot felismerve rendeli akár három évig terjedő szabadságvesztéssel is büntetni a Büntető Törvénykönyv ([Btk.](#) 185/A.§ (1)) mindazokat, akik Magyarországon nem engedélyezett, hamis vagy meghamisított állatgyógyászati készítményt állítanak elő, szállítanak, forgalmazznak, de azokat is, akik ilyen indokolatlan mennyiségben tartanak.

Mára az internet vált a hamis vagy illegálisan forgalmazott termékek elsődleges forgalmazási piacává, ezt felismerve indít az [Interpol](#) (Bűnügyi Rendőrség Nemzetközi Szervezete) több országra kiterjedő, összehangolt razziaakat. Évente szervezi [Pangea](#) fedőnevű akcióját, melynek során az akcióban levő nemzeti bűnüldöző szervek lefoglalják a hamisnak vagy illegálisnak bizonyuló gyógyászati készítményeket, egyszersmind elérhetetlenné teszik mindazokat a weboldalakat, amelyek ilyen termékeket forgalmazznak. 2018-ban már 116 ország vett részt a műveletben és közel 3700 weboldalt tiltottak be ([Nébih, 2018](#)).

Magyarországon az Országos Gyógyszerészeti és Élelmezés-egészségügyi Intézet ([OGYÉI](#)) 2015 óta már rendelkezik olyan jogosultsággal, hogy a hamis vagy nem engedélyezett gyógyszereket forgalmazó honlapokat ideiglenesen hozzáférhetetlenné tegye, a Nébih azonban egyelőre még bír hasonló hatáskörrel, így az állatgyógyászati készítményeket engedély nélkül forgalmazó weblapok ellen ily módon nem tud fellépni.

NÖVÉNYVÉDŐ SZEREK MINŐSÉGÉNEK VÉDELME

A magas termésátlag és a jó minőség eléréséhez nélkülözhetetlen a mezőgazdasági termelés során különféle növényvédő szerek használata. Azonban ezek a szerek világszerte a legszigorúbban szabályozott készítmények közé tartoznak, sőt, az érvényes engedélyeket is időszakonként felülvizsgálják az újabb tudományos eredmények figyelembe vételével.

Az Európai Unióban a növényvédő szerek csak az [1107/2009/EK](#) rendeletben meghatározott engedélyezési eljárást követően hozhatók forgalomba.

Az engedélyezési és felülvizsgálati eljárásnál is elsődleges szempont, hogy a szer ne tartalmazza az emberi egészségre, illetve a környezetre nézve ártalmas összetevőt.

A Nébih, mint ellenőrző hatóság 2018-ban 2267 friss zöldség-, gyümölcs- és gabona minta laboratóriumi elemzését végezte el, a mintákat termőterületekről, piacokról, logisztikai központokból, határállomásokról és az iskolagyümölcs program gyümölcseiből vette. A vizsgálat a minták 52 százalékánál mutatott ki növényvédőszer-maradékot, ám az esetek döntő többségében ez az egészségügyi határérték alatt maradt. 18 esetben azonban, azaz a minták 0,8 százalékánál határérték feletti szertartalmat mértek. Másik 18 esetben ugyanakkor nem engedélyezett növényvédőszer maradékát mutatták ki a mintákon ([Országos Főállatorvos beszámolója, 2018](#)).

Világszerte egyre elterjedtebbé válik mindemellett a hamisított, engedéllyel nem rendelkező növényvédő szerek árusítása.

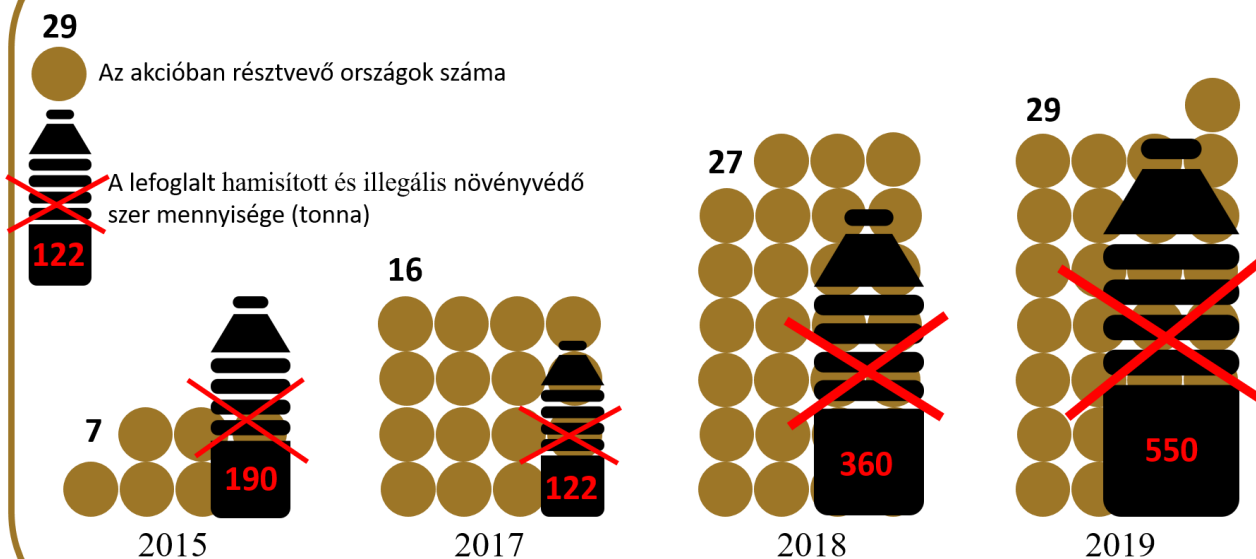
Az Európai Növényvédőszer-gyártók Szövetsége ([ECPA](#)) legutóbb 2015-ben készített a forgalomba kerülő hamis, illetve illegálisan forgalmazott szerekkel foglalkozó [jelentést](#), amelyben megállapította, hogy az Európai Unió növényvédőszer-piacán forgalmazott termékek 10 százaléka hamisított vagy illegálisan van jelen. Magyarországon ez az arány körülbelül 3-4 százalékos ([Nébih](#)).

Az [Europol](#) (Európai Rendőrségi Hivatal) pedig az [OLAF](#) (Európai Csalás Elleni Hivatal) támogatásával legutóbb 2019 nyarán indította [Silver Axe](#) fedőnevű akcióját, melynek során 30 országban összesen 550 tonna illegális és hamis növényvédő szert foglaltak le a hatóságok. Ekkora mennyiséggel akár fél Magyarországnyi termőterületet lehetett volna bepermetezni ([Europol 2019](#)).

Magyarországon az akció során a NAV és a Nébih együttműködésének köszönhetően 32 esetben indult eljárás, amelyek során több mint 226 kg ismeretlen eredetű növényvédő szert vontak ki a forgalomból ([MTI 2019](#)).

Szoros az együttműködés a visegrádi országok adó-, vám-, és növényvédelmi hatóságai között is a növényvédő szerek piacát érintő szervezett bűnözési formák ellen.

Az Europol Silver Axe fedőnevű akciói

Forrás: [Infoszolg/Europol](https://www.infoszolg.europa.eu/)

A szervezett bűnözés ezen ágának egyiként szintén kedvez az internetes kereskedelem egyre szélesebb körűvé válása, ám a Nébih ebben az esetben sem rendelkezik a hamisított vagy illegális terméket kínáló weboldal elérhetlenné tételének jogkörével.

A Hamisítás Elleni Nemzeti Testület ([HENT](https://www.hent.hu/)) megbízásából 2019-ben Magyarországon elvégzett [közvélemény-kutatás](#) szerint mindemellett a magyar fogyasztók 60 százaléka előtt ismeretlen az a tény, hogy a növényvédőszereseket is hamisítják.

Források:

- Az Európai Parlament és a Tanács [183/2005/EK](#) rendelete (2005. január 12.) a takarmányhigiénia követelményeinek meghatározásáról
- [Élelmiszerlánc-biztonsági Stratégia 2013-2022](#). Magyarország Kormánya
- Statisztikai jelentések. NAIK Agrárgazdasági Kutatóintézet, [2015](#), [2016](#), [2017](#), [2018](#)
- Ad-hoc study on the trade of illegal and counterfeit pesticides in the EU [European Commission](#), 03.02.2015
- Feed & Food Statistical Yearbook [2018](#). FEFAC European Feed Manufacturers' Federation
- XI. PANGEA akció: 116 országban 500 tonna hamis tablettát foglaltak le - [Nébih](#), 2018. október 25.
- Az országos főállatorvos beszámolója az élelmiszerlánc-felügyeletről és az élelmiszerlánc-felügyeleti díj felhasználásáról [2018](#). Budapest, 2019. szeptember
- [Élelmiszerlánc](#). Infojegyzet. Képviselői Információs Szolgálat, 2017. április 28.
- Amit tudnunk kell a növényvédőszer hamisításáról. [Nébih](#)

Készítette: Dr. Samu Nagy Dániel
Képviselői Információs Szolgálat
E-mail: infoszolg@parlament.hu

infoszolg

Internet: www.parlament.hu/infoszolg
Intranet: intra.parlament.hu/infoszolg/
Telefon: (1) 441-6486